

✍ GERT DEMMINK

Voor bepaalde goederen is een exportvergunning nodig. Wat zijn eigenlijk de afwegingen die de minister het CDIU bij de beoordeling maken?

Serie Exportvergunningen (slot)

Afwegingen door CDIU en de minister

Dit is het vijfde en laatste artikel in een serie over het aanvragen van exportvergunningen voor strategische goederen. In dit artikel ga ik in op het beleidsmatige afwegingskader van het CDIU en de Minister bij het afgeven of weigeren van exportvergunningen.

In onderstaande tekst zal ik ingaan op de hoofdlijnen van de afwegingen, te maken door de Minister. Daarbij baseer ik mij op algemeen toegankelijke brieven van de Minister aan de Tweede Kamer, beleidsstukken en publicaties.

Minister beslist over afgifte vergunning

Vooraf: de Centrale Dienst In- en Uitvoer (CDIU) en de Minister handelen in de uitvoering van hun taak als bestuursorgaan in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Daaruit vloeit voort dat CDIU en Minister gebonden zijn aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abbb) als onpartijdigheid, zorgvuldigheid, verbod van willekeur en misbruik van bevoegdheid maar vooral: het motiveringsbeginsel. Dit laatste houdt in dat de motivering om een

vergunning (niet) te verlenen gedragen moet kunnen worden door de feiten. Deze moeten op zorgvuldige wijze worden vastgesteld. De rapportages van AIVD en MIVD die soms een rol spelen de weigering een vergunning te verlenen of de 'catch-all' in te roepen (zie vorige artikelen), kunnen vanwege de vertrouwelijkheid van die feiten, daarmee op gespannen voet staan.

Tegen een besluit van CDIU of de Minister kan men bezwaar aantekenen en vervolgens beroep (bij de rechter) instellen.

Rol en taak CDIU

Het CDIU voert zelf geen beleid. Wanneer de vergunningverlening zelfstandig door de CDIU wordt afgehandeld, is de toetsing vooral gericht op aanwezigheid van alle verplichte informatie en documentatie.

Aanvragen voor de uitvoer van militaire goederen naar de NAVO- en EU-lidstaten en Australië, Japan, Nieuw Zeeland en Zwitserland¹ worden in beginsel door de CDIU afgehandeld op

Serie Exportvergunningen: van identificatie benodigde vergunning naar aanvraag.

- 1 Algemeen inleiding en overzicht
- 2 Soorten vergunningen, registratieplicht, indelingsverzoeken & sondages
- 3 Het interne compliance programma
- 4 Het vergunningsproces
- 5 Afwegingen door CDIU en het ministerie van Buitenlandse Zaken

basis van een door Buitenlandse Zaken opgestelde werkinstructie. Het CDIU is het primaire uitvoeringsorgaan van de Minister.

Bij de meest gevoelige categorieën dual use goederen is dit niet anders, ongeacht het land van bestemming. Ook deze taakverdeling is vastgelegd in een werkinstructie. Zo worden bijvoorbeeld de aanvragen voor verrijkt uranium en de meest giftige chemicaliën in alle gevallen voorgelegd ter beslissing aan de Minister.

Dual use goederen, diensten en data

Nederland hanteert de volgende uitgangspunten voor het dual use exportcontrolebeleid:

1. Nederland draagt niet bij aan het ontwikkelen of vervaardigen van massavernietigingswapens, waar dan ook ter wereld;
2. Conventionele wapens dienen het recht op zelfverdediging, maar Nederland is vastbesloten de uitvoer van militaire goederen en technologie te voorkomen als er een reëel risico bestaat dat die voor binnenlandse onderdrukking of internationale agressie zullen worden gebruikt, dan wel bijdragen aan regionale instabiliteit;
3. In de afweging tussen veiligheid en handelsbelangen ligt de nadruk op veiligheid, ook als dit betekent dat het Nederlandse bedrijfsleven daarvan hinder ondervindt;
4. Aan bedrijven moet een gelijk speelveld worden geboden. Wanneer toch een gebrek aan gelijk speelveld wordt geconstateerd, probeert het kabinet 'level playing field' te herstellen. Als dit niet lukt, ligt het niet voor de hand om de minder strenge lijn over te nemen;
5. Exportcontrole vindt plaats voorafgaand aan de export. Per geval wordt een beoordeling gemaakt van de risico's omtrent goederen, exporteur, eindgebruiker en het eindgebruik.

Indien bekend is dat de dual use goederen in het land van bestemming een militaire toepassing zullen krijgen, wordt de vergoedingaanvraag, net als aanvragen voor militaire goederen, getoetst aan de acht criteria van het Gemeenschappelijk Standpunt.

Militaire goederen, diensten en data

Toetsing vindt plaats aan de hand van de criteria van het Europese Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB. Voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie vraagt de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking advies (inzake buitenlandse politieke aspecten) aan de minister van BZ. Dat advies neemt bij de besluitvorming een centrale plaats in.

Het Gemeenschappelijk Standpunt van de EU omvat de volgende 8 criteria in de afweging dat de goederen mogen geen bedreiging vormen voor:

1. de internationale verplichtingen van de lidstaten;
2. de mensenrechten en het internationaal humanitair recht in het ontvangende land;
3. de interne situatie in het ontvangende land;
4. de regionale vrede, veiligheid en stabiliteit;
5. de nationale veiligheid van de lidstaten en hun bondgenoten;
6. het gedrag van het ontvangende land tegenover de internationale gemeenschap;
7. het risico dat de goederen binnen het ontvangende land worden omgeleid of ongewenst verder worden geëxporteerd;
8. het sociale en economische beleid van het ontvangende land.

Wij hebben hierboven op hoofdlijnen de afwegingskaders van de ministers van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingszaken en van Buitenlandse Zaken weergegeven. Een concrete beslissing wordt binnen die kaders voorbereid en genomen. De toegankelijkheid van de feiten of omstandigheden waarop het besluit stoelt, kan beperkt zijn vanwege de aard van de informatie (AIVD, MIVD) en indien sprake is van een besluit in het kader van de catch-all bepaling, kan sprake zijn van enkele 'aannemelijkheid' dat bepaalde data, goederen en/of diensten naar een zekere eindbestemming gaan. De minister kan dan volstaan met een lichtere motivering. Win dus advies in als u een transactie voorbereidt. ■

Het CDIU voert zelf geen beleid.

► **Gert Demmink** is Managing Director van The Eagle Compliance Company, voorzitter van de Expertgroep Exportvergunningen van de Stichting Nederlandse Industrie Defensie & Veiligheid (NIDV) en vertegenwoordigt namens de NIDV het MKB in de Export Control Committee van de The AeroSpace and Defence Industries Association of Europe (ASD).

1 Het is belangrijk om regelmatig te checken of bepaalde landen zijn uitgezonderd. Zo golden/gelden momenteel uitzonderingen voor Cyprus en Turkije.